

LNv ontvangen 21 september 2022 voor informeel overleg 29 september 2022

Vraag:

Art 2.3. van het Besluit diergeneeskundigen bevat een aantal voorwaarden (open normen) waaraan voldaan moet worden voordat de houder mag couperen.

In bijgevoegde notitie zijn opties opgenomen hoe deze open normen kunnen worden ingevuld.

We willen deze opties met jullie bespreken. Ideeën voor andere opties zijn welkom, mits deze opties goed scoren op criteria als naleefbaarheid, handhaafbaarheid en bijdragen aan realisering van het doel van de open norm.

Opties voor invulling van de open normen in het artikel over het verbod op routinematig staartcouperen

Besluit diergeneeskundigen: verbod op routinematig couperen

Art. 2.3 van het Besluit diergeneeskundigen bevat de volgende open normen over het couperen van staarten:

1. Een deel van staart mag verwijderd worden, mits
 - *ON: hoe lang moet de staart blijven / welk deel van de staart mag worden gecoupeerd?*
2. Kwetsuren van spenen bij zeugen of van oren en staarten bij andere varkens zijn geconstateerd
 - *ON: Wat moet worden gezien als schade aan (oren en) staarten?*
 - *ON: Hoe, waar en hoe vaak de houder dit moet aantonen / registreren?*

En hieruit volgende: vaststelling wanneer houder moet starten met het geleidelijk aan ervaring opdoen met het houden van varkens met hele staarten, door als eerste stap bij 1 – 2 tomen biggen de staarten niet te couperen.

 - *ON: Welke mate van schade rechtvaardigt dat de houder mag couperen?*
 - *ON: Onder welke niveau van schade zou de houder moeten starten met het ervaring opdoen van het houden van biggen met hele staarten door de staarten van 1 of meer tomen biggen niet te couperen*
3. Getroffen maatregelen, waaronder het aanpassen van omgevingsfactoren of beheerssystemen, waarbij de omgeving en de varkensdichtheid in aanmerking worden genomen en die dienen ter voorkoming van staartbijten en andere gedragsstoornissen, niet werkzaam zijn gebleken.
 - *ON: Hoe en waar de houder de maatregelen moet registreren die hij – voorafgaande aan het couperen - heeft genomen om het risico op staartbijten te verminderen*
 - *ON: Welke maatregelen om het risico op staartbijten te verminderen voldoende zijn om te mogen couperen.*
 - *ON: Als blijkt dat de eerder genomen maatregelen het risico op staartbijten onvoldoende verminderen; wanneer moet de houder dan opnieuw maatregelen nemen. (wat is de lengte van de gewenste cyclus?, uitgaande van cyclus waarbij vleesvarken op leeftijd van circa 7 maanden wordt geslacht en terugkoppeling van de slachtgegevens nog paar weken kan duren)*

Ad 1. Welk deel van de staart mag worden gecoupeerd?

Opties:

- a) Open norm niet invullen: geen eis aan deel van de staart dat verwijderd mag worden
- b) De biggen moeten minimaal 2,5 cm van de staart behouden (conform vereiste bij Beter Leven Keurmerk – 1 ster)
 - Naleefbaarheid: ++
 - Handhaafbaarheid: ++

- Aansluiten bij bestaande praktijk: + (verplicht bij BLK 1 ster, daarnaast stelt BLK 1 ster ook de eis dat dit bij fokzeugen zo moet gebeuren dat biggen minimaal 5 cm staart overhouden)
- Bijdragen aan beoogde doel / niet routinematig couperen: + (draagt bij aan bewustwording van belang zorgvuldig couperen)
- c) Maximaal de helft van de staart couperen
 - Naleefbaarheid: ++
 - Handhaafbaarheid: +
 - Aansluiten bij bestaande praktijk: + (verplicht in Denemarken; conform aanbeveling uit in conventie van Raad van Europa)
 - Bijdragen aan beoogde doel / niet routinematig couperen: + (draagt bij aan bewustwording van belang zorgvuldig couperen)

Voorstel: voorkeur optie b. Goed naleefbaar en handhaafbaar en sluit aan bij bestaande praktijk in Nederland.

Verslag werkgroep 10 mei:

- *Voorkeur voor 1a (sluit best aan bij bestaande NL praktijk), tenzij de bepaling uit de aanbeveling van de Raad van Europa een verbindend karakter heeft.*

Ad 2. Kwetsuren van spenen bij zeugen of van oren en staarten bij andere varkens zijn geconstateerd

Wat moet worden gezien als schade aan (oren en) staarten?

Opties:

- a) Uitgaan van definities in huidige welzijnscheck (risicobeoordeling staartbijten) die als verplichte maatregel is opgenomen in de private kwaliteitssystemen (IKB's) van de sector, waaronder:
 - % biggen met geen of nauwelijks beschadigde oren 1 week na spenen ("groen" = >90%); gaat om beschadigingen of zichtbaar littekenweefsel <2cm. (idem meting op einde opfok)
 - % biggen met geheel onbeschadigde staart 1 week na het spenen (idem meting einde opfok) Groen: >95%
 - Vleesvarkens: idem als bij biggen. Meting na 4 – 5 weken, en na 11 – 12 weken na opleg.
 - Naleefbaarheid: +
 - Handhaafbaarheid: + -
 - Aansluiten bij bestaande praktijk: ++
 - Bijdragen aan beoogde doel / niet routinematig couperen: + (draagt bij aan bewustwording van belang zorgvuldig couperen)
- b) Uitgaan van definities die afgeleid zijn van het (Europese) Welfare Quality Protocol en gehanteerd worden door het European Reference Centre for Pigs (EURCAW), Duitsland en Denemarken. Bijv: Score 0: no evidence of tail biting; Score 1 : indication of superficial biting along the length of the tail, but no evidence of fresh blood or of any swelling (red areas on the tail are not considered as wounds unless associated with fresh blood; Score 2: fresh blood is visible on the tail; There is evidence of some swelling and infection; Part of the tail tissue is missing and a crust has formed.
 - Naleefbaarheid: + -
 - Handhaafbaarheid: + -
 - Aansluiten bij bestaande praktijk: + (sluit aan bij bestaande praktijk in belangrijk exportland Duitsland; aanhouden zelfde definitie kan belangrijk zijn om (private) handelsbelemmeringen te voorkomen bij export van biggen.
 - Bijdragen aan beoogde doel / niet routinematig couperen: + (draagt bij aan bewustwording van belang zorgvuldig couperen)

Hoe, waar en hoe vaak de houder de schade moet aantonen / registreren?

Opties

- a) Welzijnscheck:

- De houder dient de welzijnscheck minimaal 1 keer per jaar in te vullen, per UBN. (Vraag: hoe moet houder de check invullen als er op de UBN diverse stallen staan met – sterk - verschillende stalsystemen?)
- Meetmomenten / invulmoment afhankelijk van diercategorie: (zuigende biggen: in een kraamstal 1 week voor spenen); gespeende biggen: in een (1) afdeling een week na het spenen en op het einde van de opfok; vleesvarkens: in een (1) afdeling 4 -5 weken na opleg én 11 – 12 weken na opleg.
 - o Naleefbaarheid: +
 - o Handhaafbaarheid: + -
 - o Aansluiten bij bestaande praktijk: +
 - o Bijdragen aan beoogde doel / niet routinematig couperen: + (draagt via inzicht in mate van schade bij aan inzicht problematiek op bedrijf en daarmee aan het stoppen met routinematig couperen).
- b) Duitsland:
 - In Risicoanalyse is opgenomen dat schade aan oren en staarten 1 keer per 6 maanden moeten worden geregistreerd. Uit deze 2 metingen wordt een jaargemiddelde berekend. wordt minstens 1 keer per jaar ingevuld (incl beoordeling van schade aan staarten en oren). Daarbij wordt onderscheid gemaakt in de categorieën zuigend biggen, gespeende biggen, vleesvarkens. Beoordeling van 1 afdeling per diercategorie. Beoordelingsmoment bij zuigende biggen: 1 week voor spenen; gespeende biggen: bij begin en einde van opfokperiode; vleesvarkens: begin en einde mestperiode
 - o Naleefbaarheid: +
 - o Handhaafbaarheid: + - (houder moet plausibel kunnen maken dat er schade is)
 - o Aansluiten bij bestaande praktijk: + - (sluit aan bij bestaande praktijk in Duistland)
 - o Bijdragen aan beoogde doel / niet routinematig couperen: + (draagt via inzicht in mate van schade bij aan inzicht problematiek op bedrijf en daarmee aan het stoppen met routinematig couperen).
- c) Denemarken:
 - Houders (van gecoupeerde biggen en van vleesvarkens met gecoupeerde staarten) moeten schriftelijk documenteren dat er sprake is van schade door staartbijten. Deze documentatie moet het volgende omvatten: 1. Wanneer het bijten plaatsvond; 2. Het aantal varkens of hokken met staartbijten; 3. De ernst van de kwetsuren agv staartbijten. Een foto met een datum wordt geaccepteerd als schriftelijk documentatie
- d) **Vormvrij**
 Het is aan de houder om zelf te bepalen hoe te registreren: bijv. via welzijnscheck, BGP, of bijv via foto's met datum.

Welke mate van schade rechtvaardigt dat de houder mag couperen? Onder welke niveau van schade zou de houder moeten starten met het ervaring opdoen van het houden van biggen met hele staarten door de staarten van 1 of meer tomen biggen niet te couperen?

Opties:

- a) Uitgaan van uitgangspunten die worden gehanteerd door o.a. EURCAW en Duitsland: als schade aan oren en / of staarten < 2% van het aantal beoordeelde dieren, dan starten met houden van enkele tomen biggen met hele staarten. Definitie schade : is % dieren met een score 2
 - o Naleefbaarheid: + -
 - o Handhaafbaarheid: + - (uitkomst mogelijk sterk afhankelijk van gekozen afdeling waar de schade beoordeeld is)
 - o Aansluiten bij bestaande praktijk: + - (sluit aan bij bestaande praktijk in Duitsland)
 - o Bijdragen aan beoogde doel: ++
- b) Uitgaan van beoordelingsmethode in welzijnscheck: bijv. % biggen met geen of nauwelijks beschadigde oren 1 week na spenen ("groen" = >90%); gaat om beschadigingen of zichtbaar

littekenweefsel <2cm. (idem meting op einde opfok); % biggen met geheel onbeschadigde staart 1 week na het spenen (idem meting einde opfok) Groen: >95%. Als schade volgens welzijnscheck in de laagste categorie zit, dan start met houden van enkele tomen biggen met hele staart.

- Naleefbaarheid: + -
 - Handhaafbaarheid: - (uitkomst mogelijk sterk afhankelijk van gekozen afdeling waar de schade beoordeeld is)
 - Aansluiten bij bestaande praktijk: + - (sluit aan bij bestaande praktijk van welzijnscheck)
 - Bijdragen aan beoogde doel: ++
- c) Combinatie van b) én uit welzijnscheck blijkt dat enkele belangrijke risicofactoren voor staartbijten (bijv. hokverrijking, stalklimaat) op het bedrijf onder controle zijn. Denemarken lijkt deze benadering te volgen: *"The risk assessment must result in an action plan, which either show how and when identified risk parameters are corrected or how the farmer will gradually try to keep pigs with entire tails if the risk assessment didn't reveal any risk parameters, or when identified risk parameters have been corrected. We don't have an actual threshold, but a guideline of less than or up to 2 pct. of superficial/less serious tail-bites during a 12 months period"* (email Birthe Broberg)
- Naleefbaarheid: + -
 - Handhaafbaarheid: - (uitkomst mogelijk sterk afhankelijk van gekozen afdeling waar de schade beoordeeld is)
 - Aansluiten bij bestaande praktijk: + - (sluit aan bij bestaande praktijk van welzijnscheck)
 - Bijdragen aan beoogde doel: ++
- d) Dierenarts bepaalt samen met de veehouder (mede) op basis van de uitkomst van de welzijnscheck wanneer risico van staartbijten zodanig laag is, dat het voldoende verantwoord is om te starten met het houden van enkele tomen biggen met hele staarten.
- Naleefbaarheid: +
 - Handhaafbaarheid: - - (uitkomst mogelijk sterk afhankelijk van gekozen afdeling waar de schade beoordeeld is, en beoordeling van dierenarts en houder)
 - Aansluiten bij bestaande praktijk: + - (sluit aan bij bestaande praktijk van welzijnscheck)
 - Bijdragen aan beoogde doel: ++

Ad3. Getroffen maatregelen, waaronder het aanpassen van omgevingsfactoren of beheerssystemen, waarbij de omgeving en de varkensdichtheid in aanmerking worden genomen en die dienen ter voorkoming van staartbijten en andere gedragsstoornissen, niet werkzaam zijn gebleken.

Algemeen / uitgangspunten:

- *het is aan de houder om aan te tonen / plausibel te maken dat hij de maatregelen heeft genomen.*
- *Het gaat om aanvullende maatregelen die de houder moet nemen, dwz maatregelen die uitstijgen boven hetgeen reeds verplicht is op grond van de wettelijke bepalingen t.a.v. o.a. hokverrijking, stalklimaat, bezettingsgraad, hygiëne, waterversprekking etc.*
- *Van belang dat handhavings / nalevings criteria van deze wettelijke bepalingen duidelijk / cq. bekend zijn, zodat houder weet dat hij daar minimaal aan moet voldoen. En dat aanvullende maatregelen die hij neemt om aan het verbod op routinematig couperen te voldoen, daar boven uit moet stijgen.*

Hoe en waar moet de houder de maatregelen registreren die hij – voorafgaande aan het couperen - heeft genomen om het risico op staartbijten te verminderen?

Opties

- a) In bedrijfsgezondheidsplan (mede op basis registratie in welzijnscheck). Hierin kan worden opgenomen dat houder samen met de bedrijfseigen dierenarts een verbeterplan met

maatregelen opstelt, als de schade aan oren en staarten zodanig is, dat het (nog) niet verantwoord is om (geleidelijk) te stoppen met couperen.

Dit is conform de zienswijze van de EC: "The improvement measures taken by the farmers should be demonstrated in farm Action Plans, which would be facilitated by their registration and the establishment of clear compliance criteria to measure progress carried out at the farm level" (Annex I Ares(2021)3894832)

- Naleefbaarheid: + +
 - Handhaafbaarheid: + +
 - Aansluiten bij bestaande praktijk: + + (In BLK is opgenomen dat voorkomen van staartbijten onderdeel is van het bedrijfsgezondheidsplan; de houder moet met zijn bedrijfseigen dierenarts een verbeterplan opstellen om staarten langer te houden. In BLK is ook opgenomen dat houder slachtbevindingen over staartbeschadigingen samen met de dierenarts verwerkt in het bedrijfsgezondheidsplan)
 - Bijdragen aan beoogde doel: ++
- b) Zoals in bijv. Duitsland: opnemen van maatregelen in een wettelijk verplichte risicoanalyse staartbijten. Houder moet met de dierenarts een verbeterplan opstellen als over een periode van meer dan 2 jaar het % varkens op het bedrijf schade (score 2) aan oren en staarten hoger is dan 2%. Dit verbeterplan moeten worden gestuurd aan de CA van de deelstaat waarin de houder is gevestigd.
- Naleefbaarheid: + +
 - Handhaafbaarheid: + +
 - Aansluiten bij bestaande praktijk: - (Risicoanalyse / welzijnscheck is als verplichte maatregel opgenomen in private kwaliteitssystemen).
 - Bijdragen aan beoogde doel: +/- (het wettelijk verplichten van de welzijnscheck zal draagvlak bij sector voor aanpak van uitfaseren staartcouperen schaden).

Welke maatregelen zijn voldoende om te voldoen aan het verbod op het verbod op routinematig couperen? Maatregelen die de houder neemt voordat hij mag couperen, moeten aanvullend zijn op die maatregelen die de houder moet nemen om te voldoen aan bepalingen uit de regelgeving die een relatie met het voorkomen van staartbijten (hokverrijking, voorkomen voerconcurrentie, bezettingsgraad, klimaat etc.)

Het nemen van één enkele maatregel voldoet niet (tenzij hiermee bijtschade adequaat wordt verminderd). Immers de regelgeving stelt:

Het couperen van staarten en het verkleinen van de hoektanden mogen niet als routinemaatregel worden uitgevoerd, maar alleen wanneer bepaalde kwetsuren van spenen bij zeugen of van oren en staarten bij andere varkens zijn geconstateerd. Vóórdat tot deze ingrepen wordt besloten, moeten maatregelen worden getroffen om staartbijten en andere gedragsstoornissen te voorkomen, de omgeving en de varkensdichtheid in aanmerking genomen. Hiertoe moeten ontoereikende omgevingsfactoren of beheerssystemen worden aangepast

Opties

- a) Hier hoeft niets over te worden vastgelegd. Het is aan de houder om aan te tonen / plausibel te maken dat hij (in overleg met de dierenarts) afdoende maatregelen heeft genomen.
- Naleefbaarheid: + +
 - Handhaafbaarheid: + -
 - Aansluiten bij bestaande praktijk: + + (sluit aan bij welzijnscheck en maatregelen die de houder op basis van de uitkomst daarvan kan nemen)
 - Bijdragen aan beoogde doel: +/-
- b) Overheid / toezichthouder maakt zoveel mogelijk duidelijk wanneer (duidelijke nalevingscriteria) een houder voldoet aan de bepalingen uit de welzijnsregelgeving die een

relatie hebben met staartbijten. Om aan het verbod op routinematig couperen te voldoen, moet de houder daarbovenop aanvullende maatregelen nemen.

Deze optie komt tegemoet aan het verzoek van de EC om duidelijke handhavings / nalevingscriteria te formuleren voor deze bepalingen.

- Naleefbaarheid: + +
 - Handhaafbaarheid: +
 - Aansluiten bij bestaande praktijk: + (zover voor de houder reeds duidelijk is aan welke nalevingscriteria hij moet voldoen)
 - Bijdragen aan beoogde doel: + +
- c) *In aanvulling op a) en b) Zoals in Duitsland: opstellen van een -niet uitputtende- lijst met maatregelen die een houder kan nemen om aan het verbod op routinematig couperen te voldoen (Risicoanalyse Kupierverzicht)*
- Naleefbaarheid: + +
 - Handhaafbaarheid: +
 - Aansluiten bij bestaande praktijk:
 - Bijdragen aan beoogde doel: +

Als blijkt dat de eerder genomen maatregelen het risico op staartbijten onvoldoende verminderen; wanneer moet de houder dan opnieuw maatregelen nemen. (wat is de lengte van de gewenste cyclus?, uitgaande van cyclus waarbij vleesvarken op leeftijd van circa 7 maanden wordt geslacht en terugkoppeling van de slachtgegevens nog paar weken kan duren)

Opties:

- a) *Uitgaan van welzijnscheck: minimaal 1 keer per jaar. Duitsland / Denemarken: idem 1 keer per jaar.*
- b) *Uitgaan van cyclus in varkenshouderij: slacht vleesvarkens op 6 – 7 maanden, waarna houder terugkoppeling kan krijgen over staartschade (en andere slachtbevindingen)*
- c) *EC, staff working document: “Based on regular monitoring of the husbandry conditions, the initial management changes should be evaluated. If those are not successful in reducing tail-biting, then a reassessment of the measures introduced should be made to identify areas where further suitable changes need to be made. This process should continue until tail-biting behaviour stops. When tail-biting has stopped, then some batches (1-2 litters) of undocked tails should be trialled – with a view to stopping the docking of tails.”*